

Motion

1977/78:934

av Maj Britt Theorin m. fl.
om levnadsnivåmätningar m. m.

Önskemålet att mäta samhällsförändringar föreligger i många sammanhang. Vetenskapliga och politiska instanser arbetar både praktiskt och teoretiskt med olika typer av utvecklingsmått. I internationella jämförelser spelar måttssystem för mätning av utvecklingsnivåer och utvecklingstakt stor roll. Självfallet präglas mätsystemen av den intresseriktning som användaren har. Stor betydelse har också olika faktorerets mätbarhet, dvs. möjligheten att avgränsa och entydigt definiera faktorerna samt att kvantifiera dem.

Detta har inneburit att ekonomiska mått starkt dominerar. Så är t. ex. BNP ett internationellt vedertaget och centralt begrepp, som kommit att nära nog helt dominera som instrument för såväl utvecklingsmätningar på nationell nivå som vid internationella jämförelser. Bruttonationalprodukten redovisar summan av varor och tjänster, oavsett vilka varor och tjänster det gäller. Det orimliga i en sådan mätmetod för att mäta välfärd visas av att exempelvis både biltillverkning och bilolyckor med åtföljande skador bidrar till en ökning av BNP.

Kritiken mot de ekonomiska måttssystemen har under senare år blivit allt livligare. Flera goda argument har rests mot ett användande av grova ensidigt ekonomiska metoder att mäta förändringarna i samhället. Krav har rests på att ersätta BNP med BNN (bruttonationalnytta), som tar hänsyn till utarmningen av råvaror och energi, luftföroreningar m. m. och väger in den allmänna hälsolivån, tillgången till bostad och arbete, den kulturella nivån, den yttre miljön m. m. på samhällsnivå och om möjligt på individnivå. Arbete pågår också inom olika organ för att utveckla mer differentierade mätsystem, huvudsakligen för användning i studier på hushålls- och kategorinivå.

Ett måttssystem som mäter samhällsutveckling och förändringar i medborgarnas levnadsomständigheter bör dels ge en väl avvägd och differentierad bild av läget i landet som helhet, dels vara möjligt att använda regionalt, dels återspegla verkan för kategorier av särskilt intresse. Ensidigt ekonomiska mått uppfyller varken på riksnivå eller på kategorinivå detta krav. Samhällsförändringar av social eller politisk innebörd är emellertid svåra att mäta och kan inte alltid göra anspråk på att kunna tolkas entydigt.

En omfattande litteratur finns om olika typer av levnadsnivåmätningar. SCB har i uppdrag att utveckla och kontinuerligt tillämpa levnadsnivåmätningar f. n. inom fyra komponenter. Dessa kontinuerliga mätningar kommer att bli ett värdefullt instrument för studier av förändringar i populationen som helhet, men även mellan kategorier inom denna. Välfärdsmätningar är härett

oundgängligt instrument för bl. a. kontroll av effekterna av olika politiska insatser. En jämlikhetspolitik kan knappast fungera tillfredsställande utan sådana mätmetoder.

Ett problem är att kopplingen mellan traditionella ekonomiska mått och mätmetoder inom levnadsnivåområdet – som även omfattar individernas upplevelser av den egna situationen – är mycket bristfällig. För att en helhetsbild skall kunna ges krävs att en sådan koppling kan åstadkommas. Detta bör kunna uppnås efter studier, där inslag såväl av relativt avancerade kunskapsteoretiska problem, av praktiska värderingsmässiga frågeställningar och genomförandefrågor måste behandlas. Problemet är klart "tvärvetenskapligt" men kan inte lösas frikopplat från den sociala och politiska verklighet inom vilken det skall fungera. Det går inte heller att bortse från att ett nationellt mätsystem bör kunna relateras till andra internationellt använda och vedertagna system. Av detta skäl krävs en god kontakt med internationell litteratur och praxis inom området.

En blandad arbetsgrupp, med inslag av såväl samhällsvetenskaplig, beteendevetenskaplig som ekonomisk expertis samt av politiker och fackliga företrädare, bör ges i uppdrag att närmare studera problemområdet. Arbetet måste självfallet ske i direkt samverkan med redan pågående utredningar om levnadsnivåmätningar, såsom institutet för social forskning som har till uppgift att försöka lösa teoretiska problem och metodproblem förknippade med ett socialt rapporteringssystem, samt med mätprojekt inom långtidsutredningens fält.

Med hänvisning till vad vi anfört hemställer vi

att riksdagen hos regeringen begär att en arbetsgrupp tillsätts med uppgift att söka precisera förslag till hur utvecklings- och välfärdsmätningar skall kunna ersätta BNP-begreppet som instrument för utveckling.

Stockholm den 24 januari 1978

MAJ BRITT THEORIN (s)

OSKAR LINDKVIST (s)

MATS HELLSTRÖM (s)